

Povídky na doma: Lidmila Kábrtová

Máma a táta, táta a máma

Martina Fischmeister: *Máma a táta, táta a máma*, září 2021, exkluzivně pro Salon

Salonní cyklus povídek na doma, projekt k podpoře Platformy pro sociální bydlení, dnešním dílem končí. Závěrečným, triadvacátým příspěvkem je próza spisovatelky Lidmily Kábrtové *Máma a táta, táta a máma*. Povídka pojednává o jednom chorobném rodinném vztahu, není však přímočarým drásáním nitra hlavních postav – nese se naopak v nevtrávném, temně groteskním tónu, který textu jen přidává na působivosti.

povídka

„Kde máš tátu?“

Šárka se prudce zastavila.

Máma seděla jako vždycky v proutěném křesle na balkoně v prvním podlaží malého patrového domku s bílými rámy oken a fasádou obloženou červenými cihlami. Na parapetu stál květinový truhlík, v němž měla touhle dobou růžové květy pelargonie. Aspoň tak to bylo vyobrazeno na fotografii nalepené na plastovém květináči, v němž Šárka na jaře sazenici přinesla. Spolu s mámou ji přesadily do truhlíku, zasypany speciálním substrátem a máma slíbila, že ji bude pravidelně zalévat. Podle letáku, který k ní dostala, se pelargonie měla hezky rozrůst a vydržet kvést až do podzimních mrazíků.

Křeslo bylo právě tak vysoké a balkonové zábradlí natolik nízké, aby přes něj máma mohla všedě pohodlně hledět do ulice. To dělávala s oblibou celé dny, seděla, dívala se do ulice a kouřila. Když Šárka přicházela, už se ani nedívala nahoru k balkoně, aby si

ověřila, jestli tam máma je, protože si nebylo co ověřovat. Bylo to tak prostě vždycky.

„Tak kde ho máš?“ křikla máma znovu a Šárka konečně vzhledla vzhůru.

Máma se zdvihla z křesla, plnou vahou svého kyprého těla se opřela o balkonové zábradlí a nahnula se přes něj dolů, jak to jen šlo, aby měla Šárku blíž. Teď už našťáště nekřičela, jen gestikulovala, protože jí došlo, že její křik neslyší jen Šárka, ale i všichni okolo. Z jejího zbledlého rozhozování rukama však bylo jasné, že kdyby mohla, její jekot by se nerozléhal jen touhle ulicí, ale přinejmenším přes tři podobné ulice.

Šárka mlčela, hleděla vzhůru a bez jediného pohybu stála na místě.

Máma máchala rukama čím dál zuřivěji, až nakonec srazila na zábradlí postavený porcelánový popelník přeplněný nedopalky cigaret. Dopadl na betonovou dlažbu, kousek před Šárku, a hlučně se roztránil.

Šárka při tom zvuku podvědomě uskočila a sklonila pohled

k chodníku. Byl plný střepů promísených s vajgly.

Když se znovu podívala nahoru, máma už tam nebyla. Šárka očima rychle přelétla balkon. Truhlík pořád stál na parapetu, přesně tam, kam ho máma na jaře postavila. Na první pohled v něm nebylo nic nevetlo, ale dokonce ani nic nevzbuzovalo náznak jakéhokoli života rostoucího z hlíny. Šárka si povzdychla. Teď byl teprve začátek června, vloni máma zvládla muškát umořit až v polovině srpna. Tehdy stačil i vykvet. Vlastně se cítila provinile, už když tu sazenici v zahradnictví kupovala. Dopředu věděla, že to takhle dopadne, vědovala automaticky sáhla po slabší rostlince. Ty hezčí a silnější tam nechala pro někoho jiného. Pro někoho, kdo se o ně bude chtít starat.

Když se máma znovu objevila na balkoně, aby dolů hodila smetáček a lopatku, Šárka ji už neviděla. Už byla o kus dál v ulici. Na cestě odsud.

Rodiče se hádali, aspoň kam až Šárčina paměť sahala. O to, co se bude vařit, o počet bot, o barvu se-

dací soupravy, o špatně srovnané prádlo ve skříni, o puštěný program v televizi i o to, kdo s ní půjde v neděli do zoologické na procházku nebo na zimní stadion bruslit, protože bylo nemyslitelné, aby se s ní vypravili oba. Šárka popravdě nechápala ani to, jak se jim podařilo pořídit si ji.

Šárka se učila dobře, učitelé ji na hodinách chválili. Měla skoro samé jedničky. I tak se ale její žákovská stala doma hlavním bitevním polem. Bojištěm, k němuž se ani jedna z válčících stran nebyla ochotná přiznat.

Do kolony podpisů by se vešly podpisy mámy i táty, při troše dobré vůle pod sebou nebo i za sebou. To ale ani jeden z nich nechtěl připustit, a linkou vymezené políčko tak vždycky majestátně ovládl ten, kdo se dostal k žákovské dřív. Jenže pokud na stránce shodou náhod či okolností převládly podpisy jednoho z nich – mohla za to Šárka.

Aspoň si tak připadala, protože vzápětí od toho, jehož jméno bylo na stránce v menšině, začaly léhat zákazy a příkazy. A bylo jedno, o kterého z nich se jednalo, pokaždé to bylo stejné. *Udělej to! Nedělej to! Přines to! Nenos to! Půjdeš tam! Nesmíš tam!* Prostě cokoli natruc tomu druhému.

Časem se proto naučila žákovskou vždycky rychle přistříct tomu, kdo byl právě na radě. Oproti tomu o třídních schůzkách, škol-

ních výletech či čemkoli dalším jim říkala, jen když byli oba pohromadě.

Byl to systém. Byl to způsob jak fungovat. Co zvlášť a co dohromady. Ale vždycky jen to, co bylo nezbytně nutné říct.

Když se rodiče konečně rozvedli, byla už Šárka plnoletá a bydlela v podnájmu. Máma si nechala byt, táta se odstěhoval do města vzdáleného dvě hodiny jízdy autem. Navštěvovala je pravidelně a spravedlivě. Liché víkendy mámu, sudé jezdila za tátou. *Za mámou a za tátou*. A následující rok pořadí vždy obrátila. *Za tátou a za mámou*.

Její život tím ale nové obrátky nedostal. Každá návštěva se po pár zdvořilostních otázkách na její práci stočila vždycky na to, co ten druhý. Co si pořídil do bytu, jestli má pořád to staré přišerné auto, kam se chystá na dovolenou, jestli si někoho našel...

Toho, že si nikoho nenašla ona, si nevšiml ani jeden z nich.

Postupem času a přibýváním let stálo Šárku dojíždění za rodiči čím dál víc energie. Nejdřív máma a pak i táta navíc pomalu přestávali svoje domácnosti zvládat, a její štreka tak už nebyla jen víkendová, ale během týdne se musela v každého z nich otočit alespoň dvakrát. Poklidit, vyluxovat, setřít podlahu, umýt záchodovou mísu a vanu, uklidit nádobí, které oba rodiče nechávali svorně povalovat na lince, jako by se na tom domluvíli, ačkoli spolu od rozvodu jinak než prostřednictvím vypsávání se Šárky nekomunikovali.

Pak už to nestačilo ani dvakrát týdně a Šárka pochopila, že to sama nezvládne. Domovu pro seniory se oba bránili. O to víc, když přišla s nápadem přestěhovat je oba do stejného. Ukazovala jim prospekty, fotografie. Pak je odvezla podívat se tam. Pochopitelně s každým musela jet zvlášť, domluvit dvě individuální prohlídky.

Nešlo o starobinec usazený v neformálně velkém a nepraktickém domě se zašlou šedivou omítkou, chodbami s linoleem prodřeným od chodítek a stěnami s omý-

vatelným lesklým nátěrem, který natáhl smrad všech neduhů, ale o minivesničku složenou z moderních domků laděných do provensálského stylu. Ve dvou na sebe kolmo posazených uličkách stál zástup malých patrových staveb, domy byly nalepené jeden na druhém, všechny stejné, lišily se jen popisným číslem.

Šárka věděla, že společné bydlení rodičů nepřipadá v úvahu. Ale měli štěstí. Uvolnily se dva byty v domcích naproti sobě šikmo přes ulici. Oba sice v patře, nicméně máma i táta zatím chodili obostojně a u krajního domku byl i výtah, takže to nepředstavovalo problém. Navíc byl u bytů balkon a Šárka v prvním nadšení zajásala, že rodiče se tak dostanou ven na čerstvý vzduch, aniž by museli opustit domek.

Až později jí došlo, že balkon se stal pro její rodiče svébytným teritoriím. Seděli na něm oba po celé dny, v létě se slunili, v zimě byli zabalení v dece, a hodiny pozorovali jeden druhého. Co dělá, v kolik na balkon přišel, kdy z něj odešel, co měl na sobě.

Pozorovali také přicházející Šárku.

I teď zachovávala pravidelnost střídání návštěv. Ale navíc kromě toho začala kontrolovat i čas, aby s jedním rodičem nestrávila byt jen o minutu více než s tím druhým, protože i ten druhý, čekající na balkoně, sledoval hodinky. Aby po přeběhnutí do druhého domku nepřišly výčitky. Aby řekla vše, co se dělo v domku přes ulici, a nebylo zle jako kvůli tomu muškátu, o němž si kdysi řekla máma, a Šárka to zapoměla tátovi povědět. A máma ten truhlík na balkon vystavila tak, aby ho měl táta hned na očích. A bylo jedno, že ho celkem rychle umožila...

Takže když se to stalo s tátou, přišla na to pochopitelně jako první máma, ačkoli nevytáhla paty z domu. Jeho místo na balkoně bylo nevyzvykle dlouho prázdné.

Táta byl našťáště pořád tam, kde ho Šárka zapoměla. Na lavičce u autobusové zastávky.

Zvedla urnu, přitiskla si ji paží pevně k tělu a zadávala se směrem, kde tušila červené cihlové domky. Věděla, že máma čeká. Že čeká a vyhlíží.

Urna byla kovově matně šedá s pozlaceným okrajem a máma ji vybrala tak, aby ladila s nábytkovou stěnou v jejím bytě. A jak Šárka v ten moment pochopila, byla tohle první věc ohledně táty, na níž si máma dala opravdu záležet.

Lidmila Kábrtová

Autorka pracuje v oblasti PR. Knižně publikovala experimentální prózu *Koho vypijou lišky* (Host 2013), sbírku povídek *Místa ve tmě* (Host 2018; Cena Nadace Českého literárního fondu) a za dva týdny jí má v nakladatelství Host vyjít povídkový román *Čekání na spoušť*. Její tvorba je zastoupena i v několika almanaších – včetně salonního sborníku *Divočina. Povídky pro Duhu* (Novela bohemia 2019).

Platforma pro sociální bydlení

Sdružení více než sta organizací a odborníků. Na celostátní úrovni a v obcích prosazuje inovativní systémové změny, které mají za cíl vyřešit bytovou nouzi v ČR. Analýzy a dopady projektů postavených na přístupu *Housing First* dlouhodobě dokazují, že když lidé stabilně bydlí, šetří to veřejné rozpočty, zachraňuje zdraví a umožňuje lidem řešit související problémy. Více na socialnibydeni.org.

výběr salonu, knihy

Elias Canetti: *Dodatky z Hampsteadu*.

Knihy proti smrti

vybral Jakub Šofar

Bylo to jako zjevení, když v Odeonu vyšlo v roce 1984 *Zaslepení* nobelisty Eliase Canettiho. Jediný jeho román byl dotykem s evropskou tvorbou, která se k nám jinak dostávala jen zřídka. Ukázka ze *Zápisů autorových postřehů*, nápadů a vzpomínek pak vyšla ve výběru *Tajné srdce hodin* (1989)... Canetti se ve svých esejistických úvahách, shrnutých v aktuálním souboru *Knihy proti smrti*, pohybuje mezi Pascalem a Kafkou; je svědkem evropských hrůz 20. století vyslovujícím se k lidské existenci a ke smrti. Je Evropanem par excellence (narozen v sefardské rodině v Bulharsku, žil v Británii, Německu, ve Francii či Švýcarsku, kde je pohřben). Jeho „útržky“ textů, jak je najdeme v části *Dodatky z Hampsteadu*, to je zase trochu jiný typ prožití četby: jako když stojíte v galerii před obrazem a musíte si promyslet, co vidíte. Příběh (někdy i více) je až někde za tím...
Přeložil Hanuš Karlach. (Academia)

Iulian Ciocan: *A ráno přijdou Rusové*

vybral Jakub Šofar

Mladík Marcel Pulbere se vrací po studiích filologie v rumunském Brašově do rodného moldavského Kišineva. Najít práci v oboru ovšem není vůbec lehké, člověk musí hrát klasické hry na pávy. A ještě ke všemu se Marcel snaží prorazit v literatuře románem o fiktivním útoku zelených mužčků z Podněstří. Když kniha vyjde, je obratem označena za protistátní svinstvo. Při domovní prohlídce, při hledání další podobné literatury, Marcel naivně řekne policistovi: „Mám tu jen beletrii a literární kritiku. Jak by mohly být protistátní?“ To je jedna příběhová linie téhle moldavské grotesky. V té druhé, o pár let později, k invazi skutečně dojde. Kdo může, z Moldavska prchá. Nakonec se k tomu odhodlá i Nicanor Turturică, profesor latiny. Jenže na hranicích zjistí, že jeho pas ke svobodě je neplatný, takže se musí vrátit a nějak se vypořádat s novou politickou situací... Celé je to legrační, až z toho mrazí.
Přeložil Jiří Našinec. (Dybbuk)

Rónán Hession: *Leonard a Hladový Paul*

vybral Jakub Šofar

Spíše než označení *hrdinové* by se tu hodil výraz *nehrdinové*. Debut irského spisovatele je o dvou kamarádech, kteří jsou vždy ti „ostatní“, hodní outsidersi, balíci, nezajímaví chlapi kolem třicítky, milí kluci. Neumějí používat ta správná slova, neznají pravidla osudových rozhovorů. Možná že jejich charisma někdo ukradl nebo schoval, ale co s takovými ňoumy? Leonardovi umřela matka, on se živí psaním encyklopedií pro děti, avšak není pod texty podepsán, protože není akademik, a ani mu to nevadí. Hladový Paul žije s rodiči a je mu s nimi dobře. Pozoruje svět, ví toho o něm hodně, ale to neznamená, že by se tam venku měl někde usadit a konečně otevřít dospělou kapitolu svého života. Leonard si čas od času za Hladovým Paulem zahrát deskové hry a pěkně si o všem pomlčet. Jenže pak spisovatel poruší pravdu o tom, že panenku, co sedí v koutě, nikdo nenajde, a dá jim šanci. To autor může a jmenuje se to *literatura*.
Přeložila Zora Frejová. (Host)

